

ПЪРВА ДОКТОРАНТСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

Научни аспекти на културно-историческото наследство: предизвикателства и перспективи НАИМ-БАН, 27-28 ноември 2011

РЕЗЮМЕТА

Двуетажните сгради в праисторическите селища - практика или изключение в строителните традиции на техните обитатели.

Валери Петров

докторант в Секция по праистория, НАИМ – БАН

Данните от провежданите в последните години археологически разкопки на селищни обекти от неолитната и халколитната епохи, ни позволяват да изкажем нови предположения относно строителните умения и навици на древните им обитатели. Това спомогна и за преразглеждането на някои теории, свързани с ролята на двуетажните постройки в тях.

Изказани са различни мнения относно предназначението на двуетажните постройки в праисторическите селища. Според някои автори те са „култови“, други са склонни да ги определят като „представителни“. Изказани са и предположения, които изцяло отхвърлят възможността за съществуването им. Увеличаващият се брой на откритите двуетажни сгради в селищните обекти ни позволява да заявим, че този тип постройки могат да се причислят към традиционните жилища в рамките на праисторическите селища. При някои от разгледаните обекти откритите към момента двуетажни сгради са повече от една, при други те са повече от едноетажните.

Датирането на пластовете, в които са открити двуетажни сгради показва, че броят им се увеличава през халколитната епоха. Този факт ни кара да предположим, че вероятно има постепенно нарастване на строителните умения на населението с течение на времето. Проследява се ясна тенденция наличието и броят на двуетажните жилища да е зависим от топографските особености на терена, както и от наличните строителни материали. Разнообразието на използваните строителни техники и различните размери на двуетажните жилища, също подсказват по-широкото им разпространение. В подкрепа на

тезата са приложени и някои етнографски съпоставки с постройки от недалечното минало. Разглеждането на техническите похвати, използвани при строителството на двуетажна стопанска сграда от миналия век, ни позволи да подкрепим нашите предположения за сравнително лесното изграждане на подобен тип сгради. По начин на градеж и използвани за целта материали, въпросната постройка може да се определи като сходна с известните ни от праисторическите епохи.

Представените археологически данни за двуетажните постройки в неолитните и халколитните селищни обекти, както и близките етнографски паралели със сгради от недалечното минало, ни позволяват да заявим, че двуетажните постройки могат да се причислят към традиционните жилища в рамките на праисторическите селища.

**Пещерните обиталища от неолита и халколита в българските земи,
като част от културно-историческото и археологическото наследство**

Кръстю Чукалев

*НАИМ – БАН, докторант в департамент „Археология“ на Нов български
университет*

Пещерите като част от поселищната система през неолита и халколита са тема, която не е обект на последователно и задълбочено изследване. Тази тема често е пренебрегвана при представянето на развитието на поселищната система в късната праистория. Въпреки, че много от пещерите са събуждали познавателен и изследователски интерес сред мнозина наши и чуждестранни учени през XIX и XX век, най-често те са били обект на спелеологическо и палеонтологическо изследване. Цялостната представа за обитаването на пещерите може да се получи само тогава, когато се синтезират сведенията, получени от различните области на човешкото познание. Най-често пещерите са изследвани по отношение на произхода, развитието, геологическите, хидрологическите, микроклиматичните им особености, съвременната и древната фауна и флора в тях. Всички тези особености на пещерната среда са определяли отношението на човека към пещерите. Тези крайни фактори на средата са изисквали определени специфични знания, навици и умения, които

древните хора е трябвало да усвоят и използват. Затова културно-историческото и археологическото им изследване са особено важни в общото им комплексно изследване.

Според публикуваните резултати от археологическото изследване на пещерите в България, пещерите-обиталища през неолита, халколита и преходния период от халколита към бронзовата епоха са над 80. На територията на днешна България са регистрирани над 600 селища от късната праистория, затова големият брой пещерни обиталища изисква едно ново и променено отношение към пещерите като временно убежище/скривалище или селище. Запазените в пещерите археологически структури и материали подпомагат цялостното проучване на живота, бита и културата през късната праистория.

**Късната бронзова епоха в централна северна България:
проучвания и проблеми**

Мая Валентинова

докторант в Секция по тракийска археология, НАИМ – БАН

В доклада е представено състоянието на проучванията на късната бронзова епоха на територията на Централна Северна България и основните проблеми, които се очертават в резултат на досегашните изследвания и в какви посоки трябва да се насочат бъдещите усилия.

**Керамични комплекси от ранната желязна епоха от
Източните Родопи**

Яна Димитрова

докторант в Секция по тракийска археология, НАИМ – БАН

Постепенното натрупване на керамичен материал през последните години доведе до разработване на различни системи за обработката му, а също така

утвърди и класификационна схема за основните форми, известни от региона. Редица публикации разглеждат множество аспекти и проблеми, породени от работата с керамика от периода. Представянето на хронологическото развитие на керамиката чрез проследяването на развитието на форми, украси и търсенето на закономерности; установяването на традициите от предходния период – късна бронзова епоха, въвеждането на нови за ранната желязна епоха тенденции; установяването на връзките и вероятните контакти с околните райони, както и с целия Източнoбалкански комплекс, би допринесло за изясняване на позицията на района на Източни Родопи в него, и би подпомогнало разбирането на процесите на културното развитие на този комплекс.

Настоящата презентация представя няколко хронологически последователни керамични комплекса от ранната желязна епоха от Източни Родопи, за да илюстрира развитието и хронологически обусловените промени, които настъпват в тях (промени в декоративния стил, поява на нови техники за декорация, поява на нови категории съдове).

Фибули от късножелязната епоха в Тракия

Миглена Василева

докторант в Секция по тракийска археология, НАИМ – БАН

Натрупаното в последните десетилетия огромно количество емпиричен материал налага детайлното разглеждане на основните типове фибули, които са използвани през късножелязната епоха на територията на Тракия. Изключителна важност придобива изучаването на тази група предмети не в изолирана йерархична система от типове/подтипове/варианти, както в основни линии е правено досега, а съотнасянето ѝ към елементите на погребалния обряд, поселищния живот и култовите практики, разпространени на територията от река Днестър до остров Самотраки, и от черноморското крайбрежие до реките Морава и Вардар.

Най-популярните фибули в Тракия през късножелязната епоха са така наречените фибули тракийски тип. Те са в употреба между началото на V в. пр. Хр. и края на III в. пр. Хр., а отделни екземпляри се срещат и в комплекси от I в. сл. Хр.

Детайлното разглеждане на териториалното разпространение на екземплярите, подпомага обособяването на ареали, в които фибулите се отличават с индивидуални особености - лентовидно краче, усукан лък, предпочитание на определена украса и др. Като такива могат да се посочат районите на Созопол, Казанлък, Западни Родопи, Аполония и Горна Места и др.

Келтското влияние и инвазия от края на IV – началото на III в. пр. Хр. в Тракия налагат появата на латенските фибули, които постепенно изместват фибулите тракийски тип. Новите тенденции благоприятстват появата и на така наречения „хибриден тип“ фибули или „тракийски тип с латенски заемки“, чиито представители имат силуета на тракийския тип, но възприемат характерни за латенските фибули елементи, като билатерална спирала или нефункционална такава при крачето си.

Третата голяма серия фибули в Тракия са шарнирните, наричани още звездовидни или Букьовци. Те се явяват част фибулите, типични за Средните Балкани, и ареалът им на разпространение обхваща западната периферия на Тракия.

В заключение може да се каже, че във фибулите намират отражение културните и социални процеси, протичащи в Тракия през късножелязната епоха, както и контактите на местното население с околния свят.

Бронзови огледала от некропола на Аполония Понтика

Теодора Богданова

докторант в Секция по антична археология, НАИМ – БАН

Обект на настоящото изложение са гръцките бронзови огледала, открити през дългогодишните археологически проучвания на некропола на Аполония Понтика. Хронологически те се отнасят към класическия и елинистическия периоди.

Употребата на огледалата (*ἐνοπτρον, κατοπτρον, speculum*) за отразяване на образа датира още от египетско време като те са задължителна част от тоалетните принадлежности в гръцкия и римския свят. За тяхната роля и значение научаваме от сведенията на античните автори (Платон, Ксенофонт и др.), от рисуваната керамика, разкриваща ни основни моменти от употребата

им, както и от контекста на тяхното местонамиране. Понякога огледалата могат да бъдат определени като лични тоалетни принадлежности, понякога като предмети, специално изготвени за да бъдат гробен инвентар или като предмети с ритуални функции.

В конкретното изложение се акцентира върху мястото на бронзовите огледала в погребалната обредност.

Типология и хронология

Разглежданите огледала, въз основа на тяхната форма, се делят на три основни типа: тип 1 - огледала с дръжка; тип 2 - огледала с издатък за прикрепяне на дръжка и тип 3 - огледала с формата на дискове. В зависимост на други признаци, като начин на изработване и украса, са обособени и отделни подтипове. Сред откритите в аполонийския некропол най-ранни са огледалата принадлежащи към първите два типа и датирани от ср. V - нач. на IV в. пр. н. е. Най-многобройни и с най-дълга употреба са огледалата от тип 3. Те се появяват за пръв път в гробове от средата на IV в. пр. н. е., като заменят напълно образците принадлежащи на първите два типа.

Пол и възраст на погребаните

Изясняването на въпроса, свързан с пола и възрастта на индивидите, към чиито гробни дарове принадлежи огледалото, способства за определянето на статуса, който те са имали в обществото. Резултатите от направените антропологични анализи показват, че огледалото е гробен дар характерен за женски гробни комплекси на индивиди на възраст между 21 и 35 години - т.е. огледалото символизира статуса на омъжената жена в обществото и се поставя в гроба, за да се запази този статус и във вечността.

Гробен инвентар

В некропола на Аполония Понтика се различават няколко групи комплекси съдържащи огледало в гробния инвентар. Най-многобройни са тези, при които заедно с огледало са открити и предмети, които се определят като тоалетни принадлежности и са характерни за всекидневния живот на жената - бронзови игли, фибули, накити (пръстени, мъниста и др.), пинсети, пиксиди, калписи и съдове за благовонии. Другата група включва предмети с неясно предназначение и функции - т.нар. „магически предмети. Някои автори определят такива гробове като принадлежащи на „лекарки“ и „гадателки“. Като цяло може да се заключи, че огледалата принадлежат към комплекси с богат гробен инвентар.

Гробно съоръжение и тип на погребване

В некропола на Аполония Понтика огледала се срещат като гробен инвентар във всички използвани за епохата си гробни съоръжения – яма, циста, питос, урна, граден от ломени камъни и керемиден гроб. От разглежданите случаи, най-голям дял имат ямите изкопани в пясък или глина и цистите, изработени от варовикови или каменни блокове. През периода от средата на V – началото на IV в. пр. н. е. основният тип гробно съоръжение в което се откриват огледала са ямите, като към края на IV в. пр. н. е. цистите напълно ги заменят.

Стъклени пандативи и маниста с изображения на човешки лица от Западнопонтийските колонии

Мила Чачева

докторант в Секция по антична археология, НАИМ – БАН

Презентацията представя наличните и известни примери от гръцките колонии по западния бряг на Черно море, като в това число са включени Аполония, Месамбрия, Одесос, Калатис и Истрия. Част от пандантивите и манистата са публикувани, но няколко находки от некрополите на Аполония и Месамбрия все още не са обнародвани. Разглеждат се произходът и технологията на производство на този вид стъклени накити, както и основните типове, които се срещат по Средиземноморието.

В разглеждания географски ареал се разпространяват основно два типа, които донякъде са хронологически разделени. Първият и по-ранен тип спада най-общо към пандантивите с изображения на човешки глави. Те представят брадати мъже с широко отворени очи, някои от които с ленти над челото, и са характерни за първата половина на IV в. пр. Хр. Вторият тип са цилиндричните маниста с изображения на човешки лица, които могат да бъдат две или три на брой и се разпространяват основно през III в. пр. Хр.

Тъй като произхождат от гробни комплекси, в презентацията се споменават и съпътстващите ги материали. На тази база се коментира полът, възрастта и статусът на погребаните, за да могат да се направят по-общи изводи за употребата на тези накити. Въпреки наличните данни, въпросът дали са имали функция на амулети, или са били обикновени украшения, остава дискуссионен.

Накрая се разглеждат и публикуваните примери от вътрешността на Тракия, за да се проследи разпространението им в негръцка среда, както и контекстите, в които са откривани.

Като цяло презентацията представя хомогенен археологически материал, който се проследява в конкретен географски район, и са показани всички известни примери. От съществено значение е фактът, че находките произхождат от датирани затворени контексти, тъй като в световен мащаб по-прецизното датирание на този тип пандантиви и маниста нерядко е проблем.

Пещи за керамика от римската епоха в България

Александър Харизанов

докторант в катедра Археология към СУ "Св. Климент Охридски

Изработването на керамика в нашите земи е познато още от неолита. Оттогава то се развива като технология, разнообразие на форми и видове съдове. Непроменени остават само изискванията за този вид производство, а именно: наличие на находище на глина, дървен материал и близост до водоизточник. Важен фактор при избора на местоположение на работилницата е и близостта до важни пътни артерии, чрез които би било възможно по-бързото и лесно разпространение на продукцията. Последното зависи и от вида на произведения материал – строителна, фина или груба битова керамика.

Самата работилница обикновено се състои от няколко помещения, в които протича работният процес. Вътре в тях се ситуират грънчарските колела, местата за складиране и изсушаване на готовите съдове, за отлежаване и месене на глината, нужният инструментариум. Извън помещенията, обикновено под навес, се складира дървеният материал и големите количества глина.

Основна част от оборудването на една керамична работилница е пещта, в която се изпича готовата продукция. Най-често тя се изгражда на открито, като нерядко се групират по няколко такива около една предпещна яма, с цел полесното и бързо обслужване. Понякога над пещите се изгражда навес, който да ги предпазва от атмосферните влияния, а има и случаи, когато те са ситуирани вътре в работилницата. Последният вариант дава възможност за целогодишно производство.

Пещите биват два основни вида според посоката на движение на масите горещ въздух – с хоризонтална и вертикална тяга. Двухамерните вертикални пещи са най-често използваните в римската епоха на територията на империята.

Първата типология за керамични пещи от по-голям ареал е тази на Ninina Cuomo Di Carpio. Тя събира и класифицира 192 пещи от предримските и римски периоди в Италия. Безспорно най-голям принос в проучването на пещи за керамика от Римската епоха в българските земи има Богдан Султов. В разкопаните от него четири керамични центъра при с. Хотница, с. Бутово, гр. Павликени и гр. Бяла Черква са разкрити над 100 пещи за битова и строителна керамика.

Римско стъкло от Сердика

Кристина Косева

докторант в Секция по антична археология, НАИМ – БАН

В настоящата презентация са включени част от находките от стъкло (I – III в.), открити при проучването на обект „Метростанция 8 –II“. Те са групирани на базата на типологията на К. Исингс за римско стъкло. Представянето на всяка форма е съпроводено и от информация за използвания вид стъкло, техника на изработка, хронологически рамки на разпространение на формата, предполагаем производствен център.

Църквата в провинция Тракия през късната античност IV – VI в.

Александър Манев

докторант в Секция по антична археология, НАИМ – БАН

Както в цялата Римска империя, така и в балканските ѝ провинции, разпространението на християнството започва преди издаването на Миланския едикт. Този процес води до своевременното оформяне на християнски общини по тези земи. Както и в останалите провинции, така и в Тракия официалното налагане на християнството заварва сравнително развита структура на покръстеното население, което е и в основата на бързото оформяне на църковния апарат. За провинция Тракия може да се каже, че липсват достатъчно извори от раннохристиянския период. Известните епиграфски и някои църковни сведения все пак осветляват наличието на развита епископия

още в началото на раннохристиянския период – IV в. Поради местоположението си, провинцията до голяма степен попада под влиянието на Константинопол в църковно-административно, а също и в архитектурно отношение. Това обуславя и строителните тенденции, които до голяма степен се доближават до столичните първоизточници. Същевременно в Тракия са издигнати множество раннохристиянски храмове, които демонстрират архитектурно разнообразие, както и наличие на източни влияния. Митрополитът във Филипопол е отслужвал литургия в една от най-големите и пищни базилики на полуострова, което свидетелства и за ролята на Тракийския епископ в църковната йерархия. Църковната архитектура до голяма степен е била интегрирана в градската среда, за което съдим по идентичната мозаечна украса на храмове и представителни сгради в епископския център. С помощта на оскъдните изворови материали, археологическите данни могат да допринесат за реконструкция на християнския живот в провинцията през първите векове на навлизане на новата религия в Империята.

**„Инталия от полускъпоценен камък с образа на Св. Архангел Михаил
от разкопките на областния център под Перперикон“**

Методи Манов

докторант в Секция по средновековна археология, НАИМ – БАН

В настоящия доклад се разглежда любопитен паметник, открит при разкопките на областния център под Перперикон. Това е инталия от полускъпоценен камък с образа на Св. Архангел Михаил. Находката е датирана в XI в. и се свързва с големия разцвет на разкрития ансамбъл, който е представлявал и областен център на Ахридос (Източните Родопи през този период).

Некрополът на късносредновековното селище

Галица край с. Нисово, Русенско

Елена Василева

докторант в Секция по средновековна археология, НАИМ – БАН

През 2008 г. частично бе проучен късносредновековен некропол, който се намира до днешното с. Нисово. Историята на този паметник е изключително интересна. Той е регистриран още в началото на ХХ в. от Карел Шкорпил, когато откривателят е правил своите обхождания по долините на Ломовете. Некрополът до Нисово е едва вторият от този период проучен по археологически път. Резултатите от разкопките, изследванията на Шкорпил, краеведските и етноложките проучвания са едно добро съчетание за "осветляването" на "тъмните" векове от българската история.

Традиции и иновации в столичното строителство на Първото българско царство

Петър Димитров

асистент, докторант в Секция по средновековна археология, НАИМ – БАН

Темата на доклада е опит за нов поглед към характеристиките и особеностите на монументалната каменна архитектура на Дунавска България в периода VIII – IX век. Съвсем логично те са най-добре изявиени в нейните основни държавни центрове – столицата Плиска, вторият по значение аул в ханството – Велики Преслав, както и укреплението при с. Хан Крум. Недостатъчната проученост на тези обекти и до днес поставя под въпрос не само отдавна наложилите се в науката, но и много от съвременните хипотези, касаещи проблемите за произхода на Старобългарската архитектура като цяло, пътищата ѝ на развитие, нейните самобитни черти и влиянията, които е претърпяла под въздействието на различни вътрешни и външни фактори.

През последното десетилетие беше осъществен значителен напредък в изследванията на посочените обекти, които, освен че внесоха допълнителна яснота в представите ни за облика им, за пореден път предизвикаха и наложиха преосмислянето на редица възприети в медиевистиката тези. По тази причина още веднъж са разгледани и подложени на анализ споменатите по-горе три еталонни за периода паметника. В случая, в основата на анализа е Преславският аул, чиято хронологическа позиция представлява един удобен репер за

ретроспективен поглед, позволяващ сравнително обективна съпоставка с предшестващите и съпътстващи го архитектурни явления.

Подход към изследването на ранносредновековните езически некрополи

Катя Меламед

докторант в Секция по средновековна археология, НАИМ – БАН

Проучването на значителни по обем и разнообразие археологически, исторически, фолклорни и етнографски документи ме доведе до формулирането на дефиниция за погребален обред: погребалният обред е социално обоснована система, която регулира отношенията между живи и мъртви. Той представлява една от характеристиките на *Modus vivendi* на което и да е общество. В работата си съм се придържала към тази дефиниция.

Погребалният обред зависи от много и разнообразни фактори. Във всеки случай те имат ясно изразено и обосновано място в социалната структура: пол, възраст, социален статус на умрелия и неговото семейство, организация на обществото, религия и митология, морал, причини за смъртта, локализация на отвъдния свят, представи за пътя между двата свята, представи за начина на живот след смъртта, околна среда. Могат да се прибавят родовата памет за мястото, където е заченат или роден първият човек на племето или рода – прамайката или прадедът, и посоката на преселение от изначалните обиталища. Тези фактори, мотивирани в светогледа, предизвикват определени действия. Съвсем не накрая трябва да прибавим и психологическия човешки фактор, който не подлежи на дефиниция. Той често е непресказуем, създава сериозни затруднения при интерпретацията на археологическите документи и пробужда съмнения в резултатите от статистическата им обработка.

Погребалната обредност по правило е поверена на жените. Погребението е женска работа, както и раждането. В бурната епоха на ранното средновековие жените често са чужди на общността, в която живеят, пристигнали там като плячка или залог.

През изследвания период, VII – IX век, българското общество се намира в състояние на преход. Промените в социалната и религиозна система на обществото водят до струпване на множество разнообразни елементи в погребалния обред, неприсъщи на старата традиция, а характерни именно за прехода.

**Въпросът за нехарактерните паметници в Пенковската култура:
характеристика и интерпретация**

Чавдар Лалов

докторант в Секция по средновековна археология, НАИМ – БАН

Пенковската археологическа култура поставя пред изследователите много и интересни въпроси свързани с етнокултурната карта на един обширен регион, който най-общо може да бъде заключен между средното течение на р. Днестър и р. Прут. На тази територия, през VI-VII в, древните автори поставят антските племена, които единодушно са определени като част от славянския масив, обитаващ земите на Централна и Източна Европа. Данните от археологическите проучвания напълно потвърждават тези сведения – в основните си характеристики Пенковската култура показва категорични славянски черти.

От друга страна, от ареала на тази културат са известни и паметници, чужди на собствено пенковските, които поставят пред изследователите важни въпроси, свързани с етнокултурната ситуация на границата на гористо-степната и степната зона на Източна Европа. Един от тези въпроси може да бъде формулиран по следния начин: какво население е оставило тези паметници и в какви отношения е било то с носителите на Пенковската култура?

Имайки предвид, че непосредствени съседи на Пенковската култура се явяват българските племена от Северното Черноморие, изясняването на този въпрос ще спомогне за разбирането на българо-славянските отношения в периода преди създаването на Дунавска България.

Към интерпретацията на средновековното селище Гледачево-1

Методи Златков

докторант в Секция по средновековна археология, НАИМ – БАН

Средновековното селище Гледачево-1 е проучено при спасителни разкопки в мини „Марица-изток“. Резултатите от разкопките са публикувани изцяло. Според проучвателите на обект, той е различна селищна категория – „сезонно, най-вероятно пролетно-лятно селище на население, чиито основен поминък е

скотовъдството”. Тази теза не може да бъде приета по причини, които ще бъдат представени в доклада.

Кръстът върху паметници на средновековната сфрагистика от България (IX-XI в.)

Гергана Илиева

докторант в Секция по средновековна археология, НАИМ – БАН, филиал Шумен

Целта на настоящата работа е да представи кръста върху сфрагистични материали от периода на Първото българско царство. Печатите скрепят документи и кореспонденция и са официален транслатор за идеи и образи. В този смисъл е важно да се разгледат както българските, така и византийските печати от политически и други центрове у нас. Водещ критерий при тяхното систематизиране и класифициране е формата, стилистиката и мястото на християнския символ в иконографската схема на печатите. Те са относително точно датирани и промените върху тях предлагат важни репери за хронологическата диференциация на християнската символика от други, неточно датирани, археологически материали.

Изградената класификация предлага следните основни разновидности на кръста:

1. Кръст от нимба около образа на Исус Христос върху византийски и български владетелски печати.
2. Кръст върху Евангелието в ръцете на Исус Христос. Гравирани чрез кръстовидно разположени 5 бисера;
3. Кръст с рамене, ограничени с хасти. Латински тип с удължена долна част на вертикалното рамо, с малка сфера в основата. Два варианта:
 - с едно хоризонтално рамо;
 - с две хоризонтални рамене- т.нар. Патриаршески, шестраменен кръст;
4. Кръстът като част от инвокативен монограм;
5. Кръст върху пиедистал (т.нар. Голготски тип), с варианти:
 - тристъпален пиедистал;
 - четиристъпален пиедистал.
6. Разновидност на кръста с пиедистал, с допълнителни орнаменти - излизащи от основата растителни повлечи – т.нар „разцъфнал кръст“;
7. Кръст в комбинация със знака IYI.

Разнообразието на християнския кръст от печатите и сравнително точното им датиране създава основа за интерпретации върху значението на символа от археологически паметници в България.

**Стръмният път на международното културно взаимодействие
(по материали за планинския туризъм)**

Станислав Инчовски-Търнин

докторант в ИЕФЕМ, БАН

По данни от ЦДА през 1974г. членовете на БТС са 2 000 000. Дори като се имат в предвид особеностите на социалистическите статистически данни, планинският туризъм си остава най-масовото организирано движение в историята на България. Характерно за това групово занимание е комплексността от физически, психологически и социални параметри, които са предпоставки за формиране на групи и тяхната устойчивост във времето.

Един от изследователските обекти на етнологията са устойчивите културни практики на ежедневието. Темата на моята дисертация е културата на планинският туризъм. В настоящият доклад е разгледан процеса на формиране на културата на планинския туризъм в България като следствие на социално-политически и културни явления от европейската история. Тезата на автора е, че културата на планинския туризъм у нас се формира целенасочено, в резултат на „внос“ на различни политики и идеологии. Хронологично се проследяват промените на основните доминанти и се прави паралел с историческите и социални процеси, както и ролята, която играе туристическото движение за формиране на национализма и/или интернационализма. За изследването са използвани архивни материали, преглед на печатни периодични издания от началото на XX в., мемоарна литература, теренни наблюдения, интервюта, исторически и културологически изследвания и др.